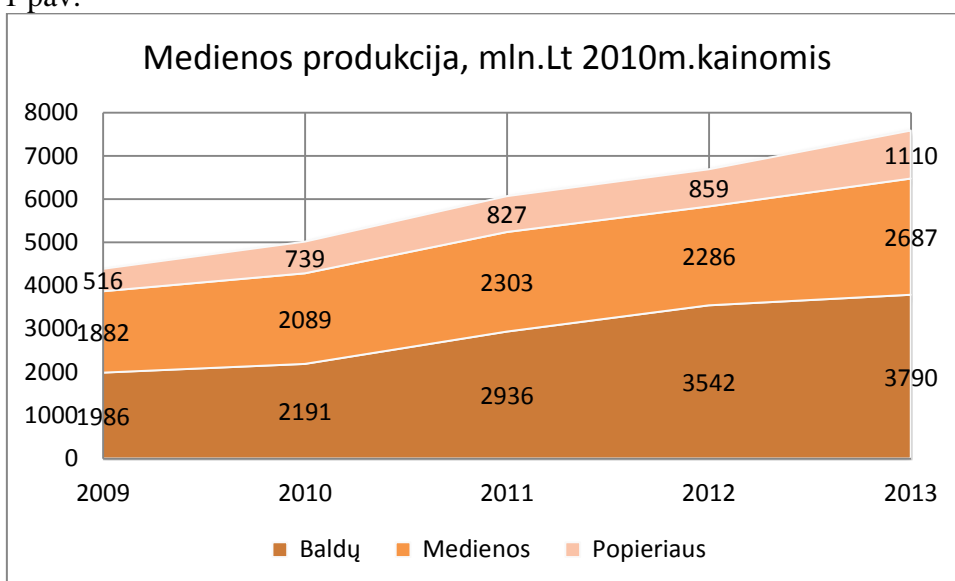

Medienos sektorius 2013 metais

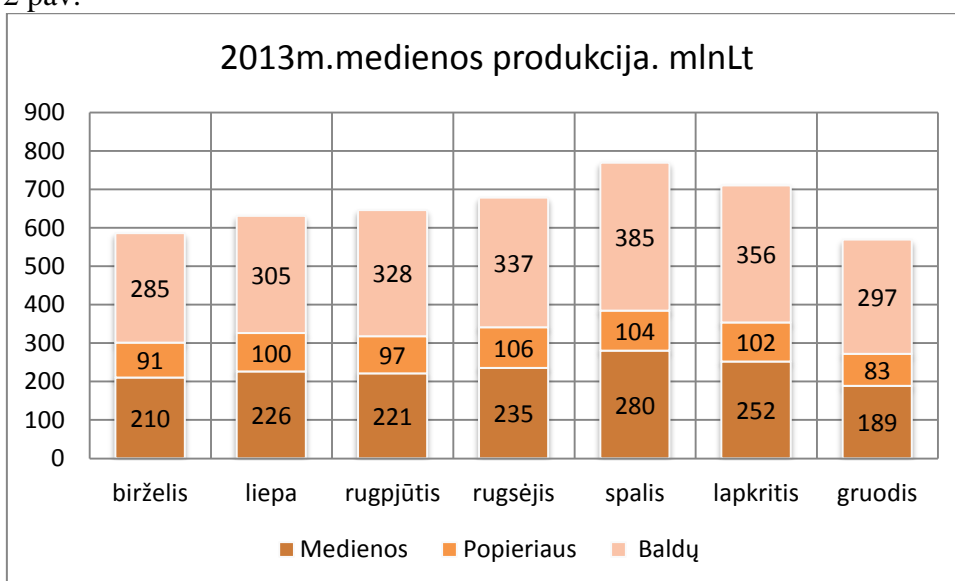
Prof. dr. Antanas Morkevičius

Visų trijų, medienos produkciją gaminančių pramonės šakų gamyba ir toliau pakankamai tolygiai auga(1 pav.), kaip ir anksčiau, sparčiau didėja baldų gamyba. Taip yra, jeigu žiūrėti metinę gamybos dydžio kaitą. Tuo pat metu būtina pažymėti, kad 2013m. ketvirtojo ketvirčio rezultatai yra prasčiau: pasirodė gamybos dydžio smukimo grėsmė(2 pav.). Tikėtina ir tai, kad gamyba bus sumažėjusi dėl tokios produkcijos paklausos sezoniškumo dinamikos.

1 pav.

2 pav.

Didėja ir medienos sektoriaus reikšmė visos pramonės veikloje. Šis pasikeitimas ypač raiškus žiūrint 2013m. rezultatus. Sektoriaus dalis per metus išaugo nuo 11 iki 12,7% (1 lentelė).

1 lentelė. Pramonės produkcijos struktūra %

	2009	2010	2011	2012	2013
Mediena	4,8	4,5	4,2	3,9	4,4..
Popierius	1,3	1,6	1,5	1,4	1,7..
Baldai	5,2	4,7	5,1	5,7	6,0..
	11,3	10,8	10,8	11	12,1

2013m. įvyko keletas labai reikšmingų gamybos valdymo pertvarkų. „Boen Lietuva“ apsijungė su kita analogišką produkciją gaminusia užsienio įmone, ženkliai padidino gamybą, papildomai priėmė 215 dirbančiųjų. Vėl apsijungė koncernui IKEA pavaldžios, anksčiau atskirtos įmonės „Swedwood“ ir „Swedspan“. VMG drauge su SBA koncernu investavę Baltarusijoje 325 mln. Lt pastatė ten medienos ir baldų gamybos kompleksą. Reikšmingi gamybos plėtimo bei modernizavimo darbai vyko „Vilniaus balduose“ popieriaus dirbinių įmonėje „Grigiškės“, padėklų gamybos įmonėje „Juodeliai“, langų gamybos įmonėje „Doleta“, „Sakuonoje“, „Klaipėdos medienoje“ ir kitose įmonėse. Šešias medienos perdirbimo įmones valdanti ir jau 2000 dirbančiųjų turinti UAB „Vakarų medienos grupė“ (VMG) 2013 m. gavo 515,3 mln. Lt pardavimo pajamų, 29% daugiau negu 2012m. „Klaipėdos mediena“ pardavimai 2013 m. pasiekė 271 mln. Lt., priimta 167 nauji dirbantirji. Šiomet tikimasi gauti jau 300 mln. Lt pajamų. Daugiasluoksnės faneros baldų detales gaminanti UAB „Sakuona“ pernai investavo į gamybos plėtrą ir padidino pardavimus iki 93 mln. Lt. Planuojama, kad artimiausiais metais ji specializuosis lenktai klijuotų kėdžių gamybai. Pradžioje per metus jų bus gaminama 400.000 vėliau – iki 1 mln. Pradėjus gaminti kėdes reikės priimti 270 naujų darbuotojų. Planuojama, kad kolektyvas išaugs iki 770. Kasmet bus perdirbama apie 60.000 kub. m beržinių rąstų. Dar apie 10 mln. Lt planuojama investuoti į AB „Klaipėdos mediena“ ir šios įmonės pardavimus padidinti iki 300 mln. Lt. „Klaipėdos mediena“ virtuvės baldų komplektus gamina vien Švedijos koncerno IKEA užsakymu. „Sakuona“ dalį gaminių parduoda IKEA, kitą dalį užsakovams iš Vokietijos, Italijos, Prancūzijos. VMG planuoja artimiausiu metu pastatyti medienos granulių gamybos įmonę, tačiau dar neapsispręsta kur racionaliau būtų parinkti jai vietą: Lietuvoje ar Baltarusijoje.

2 lentelė. Kai kurių įmonių produkcija, mln. LT

	2011	2012	2013
1. Vakarų medienos grupė	279,7	345,6	515,3
2. IKEA (2 įmonės.)	423,4	452,8	358,8
3. BOEN Lietuva	234,3	285,2	316,5
4. Freda	194,0	242,8	228,1
5. Vilniaus baldai	238,4	230,1	166,1
6. Grigiškės (įmonė)	159,3	111,1	148,6
7. Šilutės baldai	88,5	100,2	108,6
8. Juodeliai	40,0	43,3	48,4
9. Likmerė	47,6	46,9	47,4
10. Jūrės medis	39,4	36,9	39,0

Sėkmingai dirbanti langų gamybos įmonė UAB „Doleta“ investuoja į kompiuterizuotą medienos detalių apdirbimo liniją beveik 1,5 mln. Lt. Tikimasi, kad ši modernizacija leis mažiausiai 3 kartus paspartinti sudėtingų medinių langų gamybos procesą. Bus galima gaminti ne tik medinių langų

detales, bet ir lenktai klijuotas medienos sijas stogų konstrukcijoms. Tokios stogams skirtos langų-fasadų sijos galės būti net iki 7 m ilgio. Skelbiama kad tai bus pirmasis toks įrenginys ne tik Lietuvoje ar Baltijos šalyse, bet ir visoje Europoje. Įmonė pradės gaminti jau ketvirtos kartos „Doleta Passive“ langus energetiškai efektyviems pastatams. Laukiama, kad naujasis įrenginys į „Doletos“ gamyklą Jiezne iš Italijos atkeliaus 2014 m. sausį. Įrenginio montavimas, derinimas ir paleidimas užtruks dar apie mėnesį. „Doleta“ didžiąją dalį savo produkcijos eksportuoja į Rusiją, Didžiąją Britaniją, Japoniją, Kazachstaną, Prancūziją. Planuojama, kad 2014m „Doleta“ medinių langų pardavimai užsienyje sieks 25 mln. Lt. Dideli ir labai reikšmingi gamybos plėtros darbai 2013m vyko UAB „Juodeliai“. Radviliškyje pastatytas modernus šios įmonės padalinys. Tikėtina, kad netrukus turėsime dar vieną didesnę specializuotą padėklų ruošinių gamybos įmonę. 2013m. ji pagamino 87.000 m³ produkcijos, turėjo 48.4 mln. Lt. Pajamų. Skelbiama, kad produkcijos gamyba 2014m. čia išaugs jau iki 160.000 m³, o pajamos iki 90 mln. Lt. Neabejotina, kad po „Swedwood“ ir „Swedspan“ apsjungimo, Kazlų rūdoje turėsime didžiausią sektoriaus įmonę „IKEA Industry“. 2013m. abi šios įmonės, dėl vykusios pertvarkos dirbo dar nepilnu pajėgumu Smulkinių(drožlių) plokštes gaminusi UAB „Swedspan Girių Bizonas“ turėjo 248 mln. Lt pajamų pardavusi 498 tūkst. m³ produkcijos. Šiomet tikimasi pagaminti ir parduoti nemažiau kaip – 520 tūkst. m³ plokščių ir gauti 268 mln. Lt pajamų. Tačiau abiejų šių IKEA įmonių produkcija 2013m. buvo ženkliai mažesnė negu 2012m. Blogi ir didžiausios baldų gamybos įmonės „Vilniaus baldai“ veiklos rezultatai. Čia 2013m. pajamos buvo 28% mažesnės negu ankstesnių metų, dvigubai sumažėjo pelnas, nukrito akcijų vertė. Aiškinama, kad taip įvyko dėl reikšmingų gamybos asortimento pasikeitimų, dėl čia vykstančios gamybos modernizacijos. Įmonių skaičius 2013m. mažai pasikeitė. Augo atsi-skaitančiųjų įmonių pajamos ir pelnas (3 lentelė).

3 lentelė. 2013m. sektoriaus įmonių pajamos ir pelnas

	1 ketv.	2 ketv.	3 ketv.
Įmonių skaičius, vienetai			
Medienos	954	965	977
Popieriaus	79	80	80
Baldų	648	655	659
Pardavimo pajamos, mln. Lt			
Medienos	689	738	736
Popieriaus	302	314	327
Baldų	948	893	1 052
Bendrasis pelnas, mln. Lt			
Medienos	128	138	132
Popieriaus	79	76	78
Baldų	134	119	156

Didžioji dalis medienos produkcijos dabar parduodama užsienio rinkose (5 lentelė). Ne Lietuvos rinkoje parduotos produkcijos dalis daugiausia didėja baldų pramonėje. Vietinei rinkai daugiau dirba popieriaus pramonės įmonės. Užsienio prekyboje aplamai matyti tik geri poslinkiai(3 pav.). Ypač svarbu, kad ir toliau sparčiau didėja eksportas ir užsienio prekybos balansas. Eksporto struktūroje didėja baldų dalis(4 pav.). Medienos sektorius kasmet tampa vis mažiau priklausomas nuo apsirūpinimo žaliavomis, pirmiausia padarine apvaliaja mediena. Didžioji dalis baldų dabar gaminama iš medienos plokščių. 2013m. daugiausia išaugo baldų, stalių dirbinių ir apvaliosios padarinės medienos eksportas.(6 lentelė).

4 lentelė. Svarbiausi medienos gaminiai

	2008	2009	2010	2011	2012
Klijuota fanera ir klijuoti gaminiai, tūkst.m ³	46,6	47,1	56,2	56,4	44,0
Medienos smulkinių plokštė, tūkst.m ³	440,1	498,2	551,1	647,8	664,4
Medienos plaušų plokštė, mln. m ²	21,2	20,7	28,2	25,1	17,4
Langai ir jų rėmai, tūkst.vnt	136,8	119,3	109,8	111,2	121,1
Durys ir jų staktos, tūkst.vnt.	107,8	393,4	444,1	601,7	698,3
Popierius ir kartonas, tūkst.t	112,6	86,4	113,1	144,2	123,5
Gofruotas kartonas ir jo dirbiniai, tūkst.t	64,7	55,9	78,1	86,2	94,5
Miegamieji foteliai ir sofas, tūkst. vnt.	45,9	90,7	78,9	89,0	150,9
Mediniai virtuvės baldai, tūkst. vnt.	156,2	45,4	38,9	92,6	484,4
Mediniai miegamojo baldai, tūkst. vnt.	1682,9	2190,9	2419,3	3748,9	4949,2
Mediniai valgomojo ir svetainės baldai, tūkst.vnt.	633,4	2082,7	2276,0	2236,9	2082,8

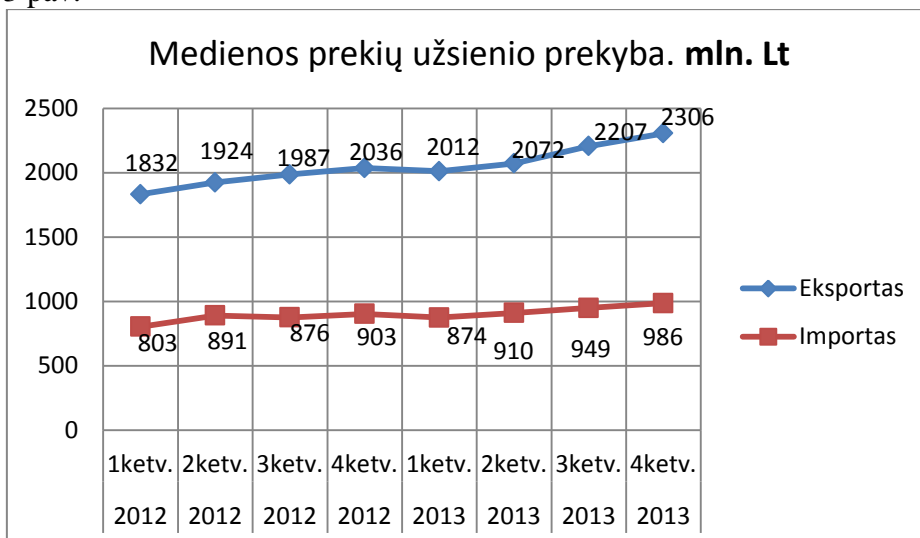
5 lentelė. Produkcijos pardavimai ne Lietuvos rinkoje %

	2009	2010	2011	2012	2013
Medienos	60,5	62,7	61,1	58,5	60,7
Popieriaus	44,5	49,5	53,1	40,3	46,2
Baldų	56,9	63,6	66,2	68,9	69,8

Didesnis baldų ir stalių dirbinių eksporto augimas yra neabejotinai teigiamas poslinkis, ko negalima pasakyti apie padarinę medieną. Jau seniai akivaizdu, kad ši Lietuvos medienos prekė, jos eksporto dinamika jau peraugo iš ekonominės į politinę problemą, kursto daug nereikalingų aistrų. 2013m. spaudoje būta ypač daug diskusijų, svarstymų kaip ir kokiomis priemonėmis derėtų valdyti medienos žaliavų eksportą. Pirmiausia būtina pripažinti, kad dauguma šios tematikos svarstymų dar buvo mažai konstruktyvus, dažnai iškraipantys problemos esmę. Šią problemą dažnai aprašinėja ir vertina neretai visai atsitiktiniai asmenys, jos nemato ar nenori matyti politikai atsakingi už visos šalies ekonomiką, ieškantys šaltinių kaip padidinti biudžeto pajamas, mažinti bedarbiystę. Dažnai buvo akcentuojama, kad bent koks papildomas prekių eksporto reglamentavimas negalimas, kad jis prieštarautų laisvo prekių judėjimo teisei, kad to siekia tik didieji apvaliosios medienos pirkėjai suinteresuoti pigiau įsigyti jiems būtinas žaliavas. Tuo pat metu dar neteko girdėti tikrai valstybinio šios problemos paaikškinimo, Vyriausybės ir kitų jos atsakingų institucijų supratimo, kad nuosavų žaliavų išvežimas ekonomiškai skurdina mūsų šalį, varžo nuosavos pramonės vystymą kartu remdamas kitų turtingesnių kaimyninių šalių ekonomiką, kad šios problemos sprendimo neatidėliojant reikia ieškoti Europos sąjungos institucijose, pasinaudoti kaimyninių šalių patirtimi. Stebina ne tik atsakingų valstybės institucijų pasyvumas, bet ir kai kurių iš jų net priešiška veikla. Antai Generalinė miškų urėdija nesiliaudama skelbia traktatus apie tai, kad Lietuva eksportuoja tik jai nereikalingas medienos žaliavas (popiermedžius), kad mūsų kaimyninės šalys apvaliosios medienos eksportuoja žymiai daugiau, kad medienos eksportuotojai Valstybės miškuose perka kasmet mažiau medienos. Dar neteko matyti, kad ši institucija būtų paskelbusi eksportuojamos apvaliosios medienos struktūrą, informaciją apie medienos pardavimo aukcionų dalyvius, apie apvaliosios medienos prekybos rentabilumą ir, galiausiai, atsakingą nuomone apie tai, kaip suvaldyti eksportą. Tikrai, naudinga būtų žinoti kas yra tikrieji medienos užsienio prekybos iniciatoriai. Susidaro įspūdis, kad visą Lietuvos apvaliosios medienos vidaus ir užsienio prekybą dabar tvarko ne valstybė, o tik keletas suinteresuotų šio verslo dalyvių. Privalu priminti ir tai, kad dabar populiarius apvaliosios padarinės medienos asortimentas „popiermedžiai“ neturi teisinio statuso, tokio pavadinimo nėra „Kombinuotos prekinės nomenklatūros“ sąrašuose, nėra statistinės informacijos apie jo eksportą, kad tokia pre-

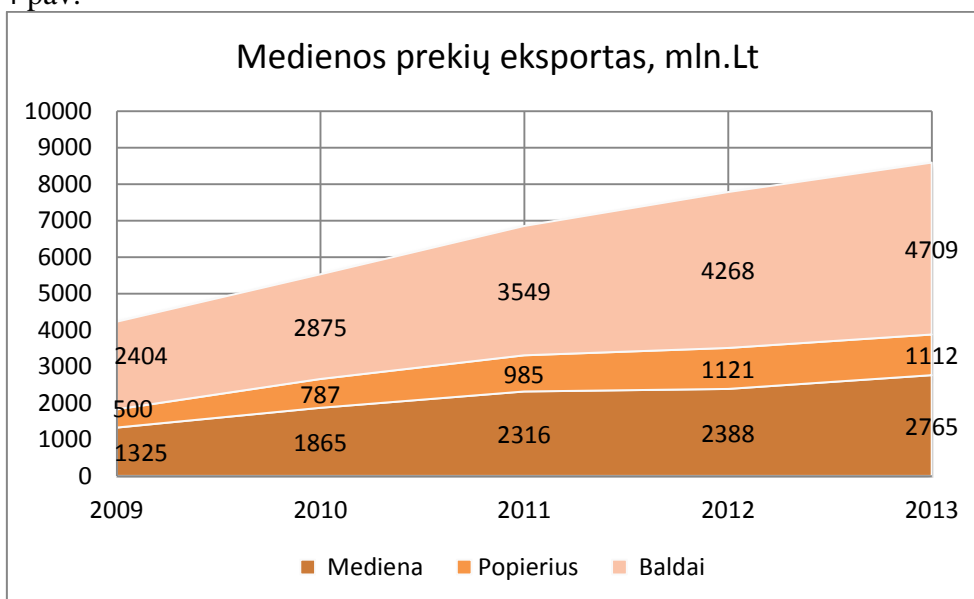
kė aplamai eksportuojama. Neabejoju, kad ji buvo įteisinta Lietuvos standartu siekiant pateisinti apvaliosios medienos eksporto būtinumą.

3 pav.

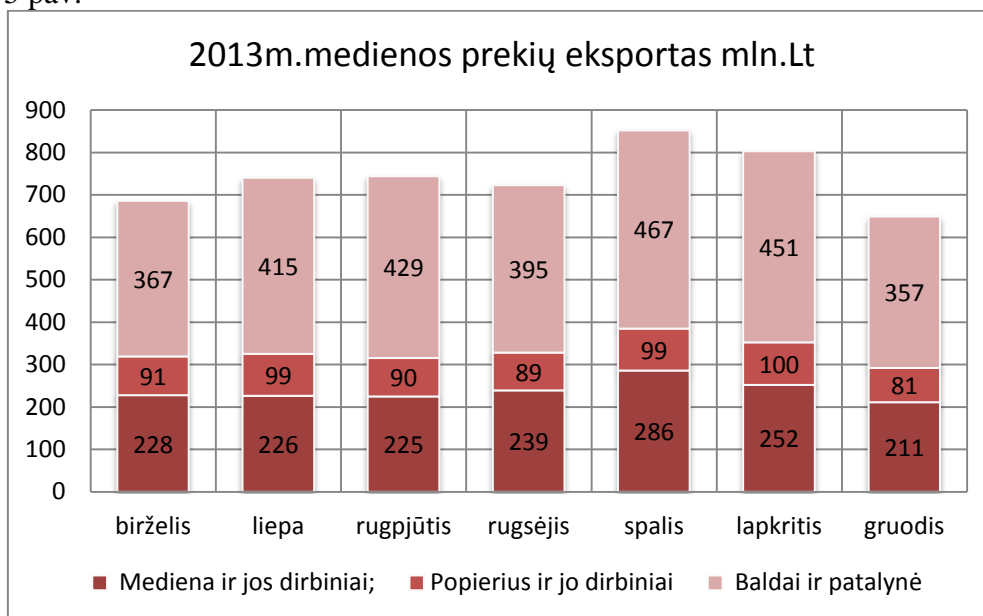

2013m.infrmacija apie apvaliosios padarinės medienos eksportą(7 lentelė) rodo, kad jis ir toliau grėsmingai didėja, kad praėjusiais metais į užsienį iškeliavo daugiau negu trečdalis visos Lietuvoje iškirtos padarinės apvaliosios medienos. 2013m. jos daugiausia eksportuota į Latviją, eksportas ženkliai išaugo ir į Kiniją. Šiek tiek sumažėjo jis į Švediją ir Lenkiją. Akivaizdžiai keičiasi ir visų medienos prekių eksporto geografija(8 lentelė). 2013m. didžiausia dalis(14 %) buvo skirta Rusijos rinkai. Antroje vietoje(12,8%) buvo Vokietija, trečioje Švedija(10,4%). 2013m.daugiausia išaugo medienos prekių eksportas į Norvegiją. Importuojamų prekių sąraše jau daug metu yra popierius ir jo dirbiniai(9 lentelė). Didėja baldų, pjautinės medienos, ir smulkinių plokštės importas.

4 pav.

5 pav.

6 lentelė. Medienos eksporto prekės, mln. Lt

	2009	2010	2011	2012	2013
Baldai ir patalynė	2404	2875	3549	4268	4709
Popierius ir jo dirbiniai	500	787	985	1121	1112
Stalių dirbiniai	327	438	516	599	661
Pjautinė mediena	241	358	404	412	428
Apvalioji padarinė mediena	99	238	397	294	414
Medinė tara ir padėklai	137	202	264	260	268
Parketas	43	74	97	109	127
Smulkinių plokštės	44	72	70	93	111
Plaušų plokštės	42	66	66	75	81
Klijuota fanera	17	12	14	15	17

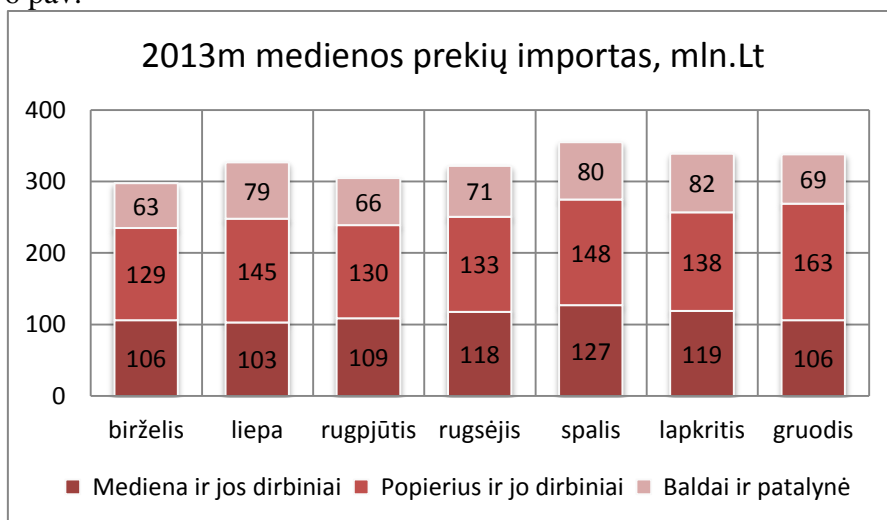
7 lentelė. Apvaliosios padarinės medienos eksportas, tūkst..m³

	2009	2010	2011	2012	2013
Latvija	52	209	231	400	641
Lenkija	152	345	631	294	288
Kinija	1	3	192	97	279
Švedija	308	524	550	342	244
Suomija	74	74	51	88	165
Vokietija	61	20	130	85	114
Kitos šalys	82	206	118	270	243
Iš viso	730	1381	1903	1576	1974

8 lentelė. Medienos prekių eksporto geografija, mln. Lt

Šalis	2010	2011	2012	2013
Rusija	527	691	1160	1208
Vokietija	776	953	1113	1102
Švedija	597	785	807	895
Norvegija	347	487	605	693
Danija	440	445	445	477
Latvija	243	304	381	467
J. karalystė	328	250	416	439
Lenkija	341	443	368	429
Niderlandai	263	317	308	333
Prancūzija	215	337	362	327
Italija	191	230	249	283
JAV	112	163	215	248
Kinija	30	113	93	172
Suomija	78	101	136	134

6 pav.

9 lentelė. Medienos importo prekės, mln.Lt

	2009	2010	2011	2012	2013
Popierius ir jo dirbiniai	991	1300	1549	1622	1629
Baldai ir patalynė	492	500	618	683	810
Pjautinė mediena	135	198	258	289	316
Smulkinių plokštės	139	159	168	205	225
Plaušų plokštės	95	110	141	171	162
Stalių dirbiniai	60	70	81	87	98
Klijuota fanera	24	46	74	74	82
Apvalioji padarinė mediena	24	49	45	51	58
Parketas	23	25	30	36	52
Medinė tara ir padėklai	20	24	30	28	36
Kita medienos produkcija	151	186	200	226	249

Apžvalgai panaudota Lietuvos statistikos departamento, asociacijos „Lietuvos mediena“ spaudos ir atskirų įmonių informacija.

.